

FUNDACJA
"Archiwum Muzeu Pomorskiego
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby "Orlik"
87-100 Toruń, ul. W. Garbary 2
tel.: 056-22-10-10, e-mail: archAK@um.torun.pl
REGON 170502735

MEMORIAL
General Maru Wittek

295

PWK

RZESZOWSKA

BRONISŁAWA

295₁/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — R. LESZOWSKA

Bronisława

T. 295/WSK

I. Materiały dokumentacyjne ✓

I/1 – relacja właściwa ✓

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945)

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne...

IV. Korespondencja —

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓

VI. Fotografie *brak*

I In Relacja

- Relacja o D. Rzeszowskiej sporządziła E. Zawacka, 1974, mps, rkps, oryg., k. 3, s. 1-3 oraz dwie kopie.

Zbiory z Zawieszki 387/6

2/11/17

Relacje

Rzeszewska Bronisława

Katowice, ul. '

ur. 21. stycznia 1919 r. w Iżewicy pow. Bielsko

córka Stanisława /inspektor szkolny/ i Julii Nardelli

wykształcenie średnie, matura M.G.Ż w Katowicach 1938
i 6 lat konserwatorium muzyczne

Od 1.IV 1939 pełniła funkcję instruktorki powiatowej w Lublińcu, gdzie jako komendantka dojeżdżała M. Kaczerowska z Katowic.

W Hufcu Szkolnym w Gimnazjum była od 1935 r. K-tką tego hufca od r. 1936 była M. Kaczerowska. W r. 1936 ukończyła kurs podinstruktorski oraz fachowy oplgaz. Była na obozie drużyn pracy społecznej /przewodziła ten obóz ?/ po pograniczu rybnickim w 1938 r.

W pow. Lublinie były 3 ośrodki pracy p.w.; i Pogotowia Społeczne:
-Herby Stare /tam stacjonowała jednostka wojskowa/ -żona komendanta WOP prowadziła w najbliższej okolicy pogadanki; na miejscu odbywał się kurs masowego gotowania i kurs ratownictwa.

-Psary Śląskie; w czasie zebrań Młodych i Starych Polek odbywały się pogadanki na tematy społeczne i przygotowania do obrony kraju.

-Woźniki; nauczycielka z Młodych Polek organizowała prace Pogotowia.

Rzeszewska objeżdżała cały powiat razem z przewodniczącą Towarzystwa Polek Tyranową, żoną dyrektora Gimnazjum /wg opinii Rzeszowskiej była to osoba żądna władzy, nie tolerująca obok siebie żadnego autorytetu/

W lipcu 1939 r. odbył się w Psarach obóz DPS, którego komendantką była Rzeszewska. Zecherowała ona w czasie obozu, komendę objęła potem M. Wasilewska z Katowic. Na obozie była Wiesława Łonicka, medyczka na V roku z Warszawy.

W Lublińcu w Gimnazjum pracował Hufiec Szkolny. Poza tym Rzeszewska podjęła próbę zorganizowania Oddziału Pozastatkowego w Francuskiej Przędzalni w Lublińcu. W Herbach Śl. pracował Junacki Hufiec Pracy - Rzeszewska prowadziła tam zajęcia ze strzelectwa.

387/82 III/2

W sierpniu 1939 r. Rzeszowska była na obozie Junaszych Hufców Pracy w Hellerowie. Był to obóz męski /7/ Było kilka instrukteerek. Rzeszowska prowadziła zajęcia świetlicowe i W.F.

26.VIII przyszedł rozkaz, żeby wrócić na swój teren. 29.VIII dojechała do Katowic, 30. do Lublińca. W Lublińcu już nie było wojska /stacjonował tam pułk piechoty/ - wojsko było w Kokotkach i Kaletach nad granicą. Wieczorem spotkała jakiegoś jedynego oficera, który zdziwił się, że jeszcze nie wyjechała. Dzień 31.VIII : dziewczęta nie wróciły do szkoły z wakacji; Tyranowej, dyrektora Gimnazjum, komendanta PW nie było. Rzeszowska chciała zgłosić się do komendy WOP w Kaletach, aby zabrać czekającą tam na nią pocztę; tak jej polecił mjr Żak. Nie mogła się tam dostać. Starostwo już ewakuowało się.

Rzeszowska mieszkała w Komendzie PW, gdzie miała prywatny pokój. Rano 1.IX widziała się z wicestarostą, który zawiadomił ją, że ewakuują się w kierunku na Sady - nie zaproponował zabrania jej ani nie wypłacił pensji. Rzeszowska w mundurze, z aktami PWK w plecaku, szła z falą ludności na Sady. Aż w Kieleckim spotkała znajomego jej ojca, który się nią zajął. Po drodze już tymczasem spaliła akta. Znalazła się w Busku. Tam odnalazła Teodora Musiałę z rodziną /był to inspektor oświaty carskich z Kuratorium Katowickiego/, dołączyła do nich. Razem doszli do Lubelskiego.

Rzeszowska wróciła do Katowic w październiku, była w mundurze płóciwym z odznakami. Kiedy jechała w pociągu z Kolbuszowej, żołnierze niemieccy pytali się, co to za ubranie - odpowiedziała ...Uniform.

Okazało się, że matka Rzeszowskiej w ogóle nie wyjechała z Katowic. Zostały w Katowicach do sierpnia 1940 r. Matka wynajmowała pokoje /mieszkanie znajomym/ Polakom i Niemcom. U nich w domu odbywały się zebra-

Kiedyś spotkała na ulicy M.Kaczorowską w welenie; ale ta nie podjęła rozmowy, nie zaproponowała współpracy. /Rzeszowska śledzi, że ta nadgorliwa ostrożność nie była może nie uzasadniona - kilka dziewczyn z jej hufca okazały się Niemkami, które już miały jakieś przaskolenie niemie-

str.3 relacji Rzeszowskiej

387/81 T-1/3

Np. Rzeszowska Urszula, córka inżyniera, z hufca szkolnego M. Rzeszowskiej w Gimn. Ż. w K-ach była równocześnie w tajnym BDM w K-ach

Od sierpnia 1940 r. Rzeszowska z rodziną mieszkała w Krakowie. Ojciec pracował w Młynie Łuszczarni - było to bardzo ważne ze wzgl. na możliwość wydestania żywności, mąki i chleba.

W Krakowie Rzeszowska była ekspedientką w sklepie dla Niemców - umiała po niemiecku, od 1. XI 1940 r. To pozwalało jej pomagać ludności cywilnej - nie była w organizacji wojskowej. Dostarczała żywności. Po Powstaniu pomagała nadpływającym powstańcom. - aż do wejścia Armii Czerwonej.

Do Katowic powróciła ...

Relację napisała E. Zawacka maj 1974 r.

Uzupełniająco Rzeszowska podaje: T. Musiał wrócił do Lublińca w końcu września 1939 r. Niemcy aresztowali go na dworcu i wysłali do obozu. Obecnie mieszka w Opolu.

W wrześniu 1970 r. spotkała w Zakopanem osobę, która napisała pamiętnik - jak wędrowała z Seneka czy Sambera do Francji, przeżyła tam kampanię Francuską w 1940 r., potem dostała się do Anglii, gdzie była w kolonii apokaliptycznej i w kolumnie transportowej. Maszynopis zawierał zdjęcia - miał się wkrótce ukazać w druku.

[mówi chyba o Karymencie Kowalski-Gronicki, o której wspominał pan Rzeszowski w swej relacji - s. 2]

nr 38/74

Prośba o uzupełnienie
do Rzeszowskiej
w Warszawie

Relacja

Rzeszowska Bronisława

Katowice, ul.

ur. 21. stycznia 1919 r. w Iłownicy pow. Bielsko

córka Stanisława /inspektor szkolny/ i Julii Nardelli

wykształcenie średnie, matura M.G.Ż w Katowicach 1938
i 6 lat konserwatorium muzyczne

Od 1.IV 1939 pełniła funkcję instruktorki powiatowej w Lublińcu, gdzie jako komendantka dojeżdżała M.Kaczerowska z Katowic.

W Hufcu Szkolnym w Gimnazjum była od 1935 r. K-tką tego hufca od r. 1936 była M.Kaczerowska. W r. 1936 ukończyła kurs podinstruktorski oraz fachowy oplgaz. Była na obozie drużyn pracy społecznej /prowadziła ten obóz ?/ po pograniczu rybnickim w 1938 r.

W pow. Lubliniec były 3 ośrodki pracy pwk; i Pogotowia Społecznego:
-Herby Stare /tam stacjonowała jednostka wojskowa/ -żona komendanta WOP prowadziła w najbliższej okolicy pogadanki; na miejscu odbywał się kurs masowego gotowania i kurs ratownictwa.
-Psary Śląskie; w czasie zebrań Młodych i Starych Polek odbywały się pogadanki na tematy społeczne i przygotowania do obrony kraju.
-Woźniki; nauczycielka z Młodych Polek organizowała prace Pogotowia.

Rzeszowska objężdżała cały powiat razem z przewodniczącą Towarzystwa Polek Tyranową, żoną dyrektora Gimnazjum /wg opinii Rzeszowskiej była to osoba żądna władzy, nie tolerująca obok siebie żadnego autorytetu/

W lipcu 1939 r. odbył się w Psarach obóz DPS, którego komendantką była Rzeszowska. Zachorowała ona w czasie obozu, komendę objęła potem M. Wasilewska z Katowic. Na obozie była Wiesława Łonicka, medyczka na V roku z Warszawy.

W Lublińcu w Gimnazjum pracował Hufiec Szkolny. Poza tym Rzeszowska podjęła próbę zorganizowania Oddziału Pozaszkolnego w Francuskiej Przędzalni w Lublińcu. W Herbach Śl. pracował Junacki Hufiec Pracy - Rzeszowska prowadziła tam zajęcia ze strzelectwa.

W sierpniu 1939 r. Rzeszowska była na obozie Junackich Hufców Pracy w Hallerowie. Był to obóz męski /?/. Było kilka instrukterek, Rzeszowska prowadziła zajęcia świetlicowe i W.F.

25.VIII przyszedł rozkaz, żeby wrócić na swój teren. 29.VIII dojechała do Katowic, 30. do Lublińca. W Lublińcu już nie było wojska /stacjonował tam pułk piechoty/ - wojsko było w Kokotkach i Kaletach nad granicą. Wieczorem spotkała jakiegoś jedynego oficera, który zdziwił się, że jeszcze nie wyjechała. Dzień 31.VIII : dziewczęta nie wróciły do szkoły z wakacji; Tyranowej, dyrektora Gimnazjum, komendanta PW nie było. Rzeszowska chciała zgłosić się do komendy WOP w Kaletach, aby zabrać czekającą tam na nią pocztę; tak jej polecił mjr Żak. Nie mogła się tam dostać. Starostwo już ewakuowało się.

Rzeszowska mieszkała w Komendzie PW, gdzie miała prywatny pokój. Rano 1.IX widziała się z wicestarostą, który zawiadomił ją, że ewakuują się w kierunku na Sały - nie zaproponował zebrania jej ani nie wypłacił pensji. Rzeszowska w mundurze, z aktami PWK w plecaku, szła z falą ludności na Sały. Aż w Kieleckim spotkała znajomego jej ojca, który się nią zaniepokoił. Po drodze już tymczasem spaliła akta. Znalazła się w Busku. Tam odnalazła Teodora Musiała z rodziną /był to inspektor oświaty dorosłych z Kuratorium Katowickiego/, dołączyła do nich. Razem doszli do Lubelskiego.

Rzeszowska wróciła do Katowic w październiku, była w mundurze płócianym z odznakami. Kiedy jechała w pociągu z Kolbuszowej, żołnierze niemieccy pytali się, co to za ubranie - odpowiedziała ...Uniform.

Okazało się, że matka Rzeszowskiej w ogóle nie wyjechała z Katowic. Zostały w Katowicach do sierpnia 1940 r. Matka wynajmowała pokoje /miała duże mieszkanie/ ^{znajomym} Polakom ^{niem.} Niemcom. U nich w domu odbywały się zebra-

Kiedyś spotkała na ulicy M.Kaczerowską w welenie; ale ta nie podjęła rozmowy, nie zaproponowała współpracy. /Rzeszowska dodaje, że ta nadgorliwa ostrożność nie ^{zupełnie} była może nie uzasadniona - kilka dziewczyn z jej hufca okazały się Niemkami, które już miały jakieś przeszkolenie niemie-

str.3 relacji Rzeszowskiej

38/74

Np. Raczkówna Urszula, córka inżyniera, z hufca szkolnego M. Kaczorowskiej w Gimn. Ż. w K-cach była równocześnie w tajnym BDM w K-cach

Od sierpnia 1940 r. Rzeszowska z rodziną mieszkała w Krakowie. Ojciec pracował w Młynie Łuszezarni - było to bardzo ważne ze wzgl. na możliwość wydestania żywności, mąki i chleba.

W Krakowie Rzeszowska była ekspedientką w sklepie dla Niemców - umiała po niemiecku, od 1. XI 1940 r. To pozwalało jej pomagać ludności cywilnej - nie była w organizacji wojskowej. Dostarczała żywności. Po Powstaniu pomagała nadpływającym powstańcom, - aż do wejścia Armii Czerwonej.

Do Katowic powróciła ...

Relację napisała E. Zowacka maj 1974 r.

Uzupełniając Rzeszowska podaje: T. Musiak wrócił do Lublińca w końcu września 1939 r. Niemcy zaarrestowali go na dworcu i wysłali do obozu. Obecnie mieszka w Opalu.

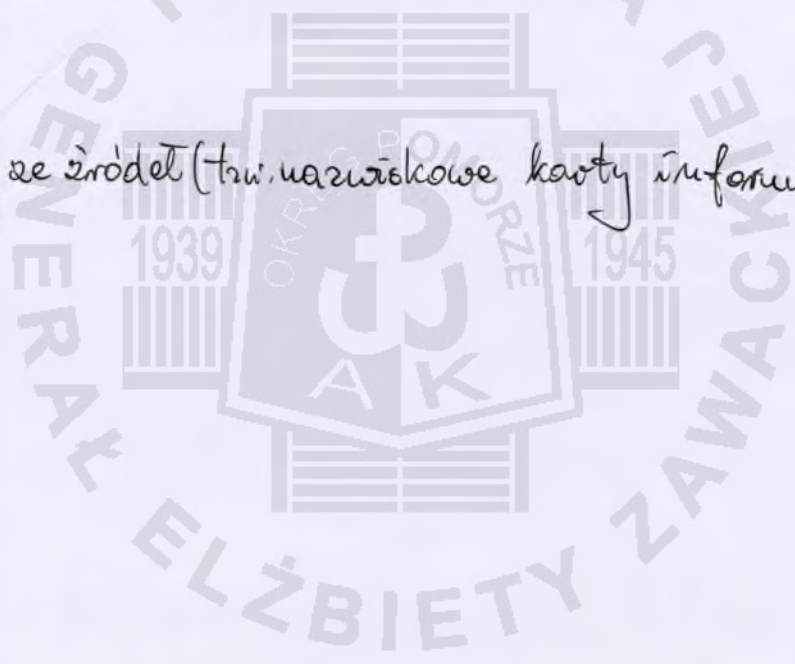
W wrześniu 1973 r. spotkała w Zakopanem osobę, która napisała pamiętnik - jak wędrowała z Sanoka czy Sambora do Francji, przeżyła tam kampanię Francuską w 1940 r., potem dostała się do Anglii, gdzie była w kolonii spadochronowej i w kolumnie transportowej. Maszynopis zawierał zdjęcia - miał się wkrótce ukazać w druku.

T. 295/wsk

PWK

RZESZOWSKA Bronisława

Wypisy ze źródeł (triumfalistyczne karty informacyjne)

rel 38/51.

PWK

Lublinitice

Rzeszowska Broninowa

nr 21 I 1919 u Głównicy pow. Polsko, c. ul. w St. -
niedługo i Julian Mandelli
regul. matowa Mg. z R-cie 1938, Konstow. un. z.
zawód
Ratowice.

PWK
nr 38

Pog. Spółt

Kamp IX

nr HS 0 1935. Kms. przedmiot 36; obs. dfrs ^{viii} 39
nr 38 pow. Lublinitice od 1. VII 39; ^{viii} 39 obs. Jan 4. Po
v Hellerstein

3 osobne listy K - Kms. nr 97 i Kms. nr 101. Wykład, pap.
Prac. 51 - przyadanie 2 list i 4 Polka
Kms. nr 101 - kilka z list Polak organizacje pociąg
w lipcu obs. dfrs v Prarack

1. IX u Lublinitice asaknawia u numeru z ostatni PWK
Sedy - Knie

Rzeszowska Bronisława

295

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 38 *si*
data wpływu 1974

adres: Katowice
ul.

Plsk

Pog Sp

X 39

inw. pos. ^{sublimin} od 1 IV 39

(6 db ofm)

od VIII 40

Rzeka's

RO

RZESZÓWSKA BRONISŁAWA

